

SOUČASNÝ STAV ZNALECKÉ ČINNOSTI V ČR

Prof. Ing. Albert Bradáč, DrSc.

Ústav soudního inženýrství Vysokého učení technického v Brně

V červnu tohoto roku uplyne 40 let od schválení zákona č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících. Jednalo se zřejmě o zákon na svou dobu velmi moderní a funkční, poněvadž až v loňském roce dostal první novelu, a ta se netýkala vlastní podstaty zákona, ale jen problémů s daní z přidané hodnoty u znalečného a tlumočného.

Zákon nahradil původní nefunkční přechodný zákon a přinesl řadu novinek, v některých případech i světově unikátních. Navázal na původní úpravu tím, že zachoval seznamy znalců a tlumočnicků, vedené justičními orgány, stejně jako stanovil předpoklady a způsob jmenování a důvody odvolání. Nově zde poprvé na světě bylo stanoveno jako přednostní důvod jmenování absolvování speciální výuky pro znaleckou činnost, pokud je v oboru zřízena, rovněž jako předpoklad existence znaleckých ústavů, jak specializovaných na znaleckou činnost, tak vědeckých pracovišť, což oboje se projevilo jako velmi funkční

V současné době je v ČR zapsáno v seznamech celkem 10 992 znalců a 3 477 tlumočnicků - fyzických osob, 150 znaleckých ústavů prvního a 250 ústavů druhého oddílu. V tabulce č. 1 jsou uvedeny podrobnější počty jednotlivých oborů, v některých případech i specializací. K tabulce poznámky:

- součet jednotlivých oborů nesouhlasí s počtem znalců celkem, poněvadž řada znalců je jmenována pro více oborů,
- u znaleckých ústavů jsou počty uvedeny jen ve vybraných oborech, poněvadž členění oborů znaleckých ústavů je částečně jiné než členění znalců jednotlivých.

Tab. 1 - Počty znalců dle oborů v ČR k 22.1.2007

Č.	Základní obor	Odvětví	Počet znalců v ČR	Znalecké ústavy I. oddíl	Znalecké ústavy II. oddíl
1	Bezpečnost práce	-	135		
2	Čistota ovzduší	-	54		
3	Doprava	Doprava letecká, Doprava městská, Doprava silniční, Doprava vodní, Doprava železniční, Skladiště a překladiště	413	11	22
		Z toho: Doprava silniční	359		
		Doprava městská	271		
4	Drahé kovy a kameny (zkoušení pravosti a ryzosti)	-	44		
5	Dřevo - zpracování	-	61		
6	Ekonomika	Řízení, plánování a organizace ekonomiky, Ceny a odhady, Dodavatelsko-odběratelské vztahy, Investice, Mzdy, Peněžnictví a pojišťovnictví, Racionalizace, Správa národního majetku, Účetní evidence, Ekonomická odvětví různá	7 361	95	40
		Z toho ceny a odhady nemovitostí	3 178	43	8
		movitých věcí	126	27	4
		motorových vozidel	521	15	2
		strojů	520	27	7

*XVI. konference absolventů studia technického znanectví s mezinárodní účastí
26. - 27. 1. 2007 v Brně*

Č.	Základní obor	Odvětví	Počet znanců v ČR	Znalecké ústavy I. oddíl	Znalecké ústavy II. oddíl
		podniků	120	73	17
7	Elektronika	-	169		
8	Elektrotechnika	-	245		
9	Energetika	-	112		
10	Geodézie a kartografie	-	59	0	5
11	Hutnictví	-	18		
12	Chemie	Hmoty umělé, Hnojiva strojená, Léčiva (výroba), Vlákna umělá, Chemická odvětví různá	89		
13	Jaderná fyzika	-	1		
14	Keramika	Porcelán	6		
15	Kriminalistika	-	86	12	!
16	Kybernetika	Výpočetní technika	140		
17	Kůže a kožešiny (zpracování)	-	31		
18	Lesní hospodářství	Myslivost, Dříví - těžba	250		
19	Meteorologie	-	4		
20	Obaly	-	3		
21	Ochrana přírody	-	176		
22	Paliva	-	13		
23	Papír	Papír-výroba, Papír-zpracování	4		
24	Patenty a vynálezy	-	94		
25	Písmoznanectví	-	20		
26	Potravinářství	Cukrovarnictví, Konzervování potravin, Lihoviny pálené, Maso - zpracování, Nápoje nealkoholické, Pekařství, Pivovarnictví, Potravinářská odvětví různá, Tuky jedlé, Zkoumání potravin	31		
27	Požární ochrana	-	76		
28	Právní vztahy k cizině	-	4		
29	Projektování	-	114		
30	Ropa - zpracování	-	1		
31	Sklo	-	6		
32	Služby	-	16		
33	Spoje	-	32		
34	Sport	Sport - provozování, Sportovní zařízení	38		
35	Stavebnictví	Inženýrské stavby, Stavební materiál, Stavby dopravní, Stavby důlní a těžební, Stavby energetických zařízení, Stavby obytné, Stavby průmyslové, Stavby vodní, Stavby zemědělské, Stavební odvětví různá	1 829	22	27
36	Strojírenství	Strojírenství těžké, Strojírenství všeobecné	1 096		
37	Střelivo a výbušniny	-	63		
38	Školství a kultura	Pedagogie, Psychologie, Estrády a varieté, Film, Rozhlas, Televize, Tisk, Umění dramatické, Umění hudební, Umění literární, Umění výtvarné	297		
39	Tabák	-	2		
40	Tarifů dopravní	-	0		

**XVI. konference absolventů studia technického znanectví s mezinárodní účastí
26. - 27. 1. 2007 v Brně**

Č.	Základní obor	Odvětví	Počet znalců v ČR	Znalecké ústavy I. oddíl	Znalecké ústavy II. oddíl
41	Technické obory (různé)	-	237		
42	Těžba	Geologie, Minerální prameny, Plyn zemní, Těžba nafty, Těžba nerostů	176		
43	Textilie	-	27		
44	Tiskařství	-	2		
45	Umělecká řemesla	-	41		
46	Vodní hospodářství	Čistota vod, Meliorace, Rybářství a rybníkářství	163		
47	Zařízení národní obrany a bezpečnosti	-	3		
48	Zdravotnictví	Epidemiologie, Farmakologie, Genetika, Hematologie, Hygiena, Chirurgie, Interna, Ortopedie, Pediatrie, Porodnictví, Pracovní úrazy a nemoci z povolání, Psychiatrie, Sexuologie, Soudní lékařství, Toxikologie, Zdravotnická odvětví různá	1 428	5	71
		Z toho soudní lékařství	81		
49	Zemědělství	Chmelařství, ovocnářství a zahradnictví, Včelařství, Veterinářství, Vinařství, Výroba rostlinná, Výroba živočišná, Zemědělská odvětví různá	303		
Celkem subjektů			10 992	150	289

Pro výchovu znalců bylo v roce 1965 na VUT v Brně vytvořeno pracoviště soudního inženýrství a dnem 1.4.1970 Ústav soudního inženýrství. Podle vzoru ústavu byla zřízena další obdobná pracoviště, některá také z velké části převzala osnovy výuky znalců. Jako první to byl Ústav soudního inženýrství Žilinské univerzity, dále Institut oceňování majetku při Vysoké škole ekonomické v Praze, Ústav soudního znanectví Stavební fakulty Slovenské technické univerzity v Bratislavě a jako zatím poslední Ústav soudního znanectví v dopravě Dopravní fakulty ČVUT v Praze. Na VUT v Brně také již přes deset let probíhá vědecká výchova v oboru Soudní inženýrství, byly zpracovány znalecké standardy a pro rozšíření informovanosti znalců je vydáván časopis Soudní inženýrství.

Po roce 1989 vznikla řada profesních občanských sdružení znalců a tlumočnicků. První bylo Sdružení znalců ČR, později přejmenované na Komoru soudních znalců ČR, která v posledních letech prožívala po náhlém úmrtí svého předsedy Ing. Stibůrka personální krizi ve vedení. Dalšími jak jistě víte jsou Asociace znalců a odhadců ČR, o.s., sídlící v Brně při Ústavu soudního inženýrství Vysokého učení technického v Brně, Česká komora odhadců majetku se sídlem v Praze a řada dalších, někdy až bizarních. Analytici silničních nehod jsou členy prestižní EVU - Evropské společnosti pro výzkum a analýzu nehod, její národní skupina sídlí v Brně při Ústavu soudního inženýrství VUT v Brně.

Naprázdno zatím vyšly snahy o novelizaci zákona, předkládané novely byly vesměs horší než stávající funkční zákon a neprošly ani prvním čtením v Poslanecké sněmovně, obdobně jako poslanecký návrh (inspirovaný některými znalci) o vytvoření povinné komory pro všechny soudní znalce.

Novelizace by ovšem v některých směrech byla přece jen vhodná, a netýká se ve většině případů zákona č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, ale z větší části spíše prováděcí

vyhlášky a některých dalších předpisů. Problémy, které nás zřejmě tíží, jsou hlavně následující:

- při zadávání znaleckého posudku státním orgánem (nejčastěji soud resp. orgán Policie ČR):
  - neprojednání zadání posudku a pokládaných otázek s uvažovaným znalcem předem; v řadě případů by se tím předešlo zbytečnému protahování termínu kvůli upřesňování zadání a dodatkům posudků, případně skutečnosti, že se jedná o případ speciální, který by bylo vhodné zadat jinému znalci daného oboru;
  - nemožnost projednání termínu zpracování, kdy při zaneprázdněnosti znalce je třeba přibírat znalce dalšího,
  - nemožnost projednání resp. sjednání výše předpokládané odměny znalce, kdy potom nastávají často významné komplikace při stanovení znalečného, jež rovněž přinášejí zdržení celé věci jen kvůli putování spisu mezi soudy různé úrovně kvůli rozhodnutí o znalečném;
- při vlastním výkonu znalecké činnosti: nemožnost zaměstnávat asistenta (obdobně jako mají advokáti koncipienta), který kromě pomoci znalci v jednodušších pracích by získával tolik potřebné praktické zkušenosti pro svoji další případnou znaleckou činnost;
- v oblasti odměňování znalecké a tlumočnické činnosti pro státní orgány:
  - celkově nízká výše odměny za znaleckou činnost;
  - rozmezí odměny, kdy o skutečné hodinové sazbě rozhoduje jednostranně zadavatel posudku, stejně jako o počtu uznaných hodin;
  - skutečnost, že jako den zdanitelného plnění pro DPH se uvažuje den podání znaleckého posudku, i když o výši znalečného rozhodne soud resp. státní orgán až podstatně později.

Uvedené problémy se budeme snažit řešit; k tomuto je již vyvíjena iniciativa ÚSI VUT v Brně, AZO ČR o.s., EVU, o.s.-NS v ČR, Komory soudních tlumočnicků, o.s. i soudních lékařů.